

บทที่ 2

ดุลการชำระเงิน

ดุลการชำระเงินเป็นการบันทึกการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจระหว่างผู้ที่พำนักอาศัย (residents) ในประเทศหนึ่ง กับผู้ที่พำนักอาศัยในประเทศอื่น ๆ เป็นการบันทึกในช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยมากมักใช้เวลา 1 ปี โดยบันทึกในรูปของเงินตราสกุลในประเทศนั้น ๆ

คำว่า “ผู้พำนักอาศัย” หมายถึงผู้ที่มีอิฐหินหรือภูมิลำเนาอยู่ในประเทศนั้น ๆ สำหรับข้าราชการสถานทูต กองทหารต่างชาติ นักท่องเที่ยวและคนงานที่ไปทำงานต่างประเทศชั่วคราว จะเป็นผู้ที่พำนักอาศัยอยู่ในประเทศที่ต้องสัญชาติอยู่ ส่วนบริษัทต่างชาติหรือบริษัทในเครือจะมีอิฐหินอยู่ในประเทศที่เริ่มทำการผลิต หรือประเทศแม่

การบันทึกดุลการชำระเงินช่วยให้ประเทศสามารถพยายามค่าเงินสกุลของตนในตลาดอัตราแลกเปลี่ยนได้ เมื่อมีเครื่องชี้ว่าเงินสกุลในประเทศเริ่มอ่อนแอลง ประเทศนั้นสามารถใช้นโยบายเพื่อป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นในการค้าและการเงินระหว่างประเทศ นอกจากนี้การบันทึกดุลการชำระเงินยังช่วยทำให้ประเทศสามารถวางแผนนโยบายด้านการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ส่วนประกอบของดุลการชำระเงิน

ดุลการชำระเงินแสดงถึงรายการต่าง ๆ ในการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ ซึ่งก่อให้เกิดรายรับหรือรายจ่ายในรูปของเงินตราต่างประเทศ แยกออกได้เป็นบัญชีเดินสะพัด (current account) บัญชีทุน (capital account) และบัญชีทุนสำรองระหว่างประเทศ (international or official reserves account)

บัญชีเดินสะพัด ประกอบด้วยรายการการสินค้า บริการ และเงินโอนหรือเงินบริจาค

(1) รายการสินค้า ที่อ่าวเป็นรายการที่มองเห็นได้หรือจับต้องได้ (visible or tangible items) ประกอบด้วยสินค้าอุปกรณ์และสินค้าเช้าหลาย ๆ ประเภทในจำนวนที่แทรกต่างกัน ความ

แตกต่างระหว่างสินค้าออกและสินค้าเข้าแสดงถึงดุลการค้า ถ้าสินค้าออกมากกว่าสินค้าเข้า แสดงว่า ดุลการค้าเกินดุล ในทางตรงกันข้าม ถ้าสินค้าเข้ามากกว่าสินค้าออก แสดงว่า ดุลการค้าขาดดุล

ดุลการค้าเป็นบัญชีที่สำคัญที่สุดในดุลการชำระเงิน เพราะมีบทบาทส่วนหนึ่งในการแสดงถึงระดับอุปสงค์รวมภายในประเทศ ประเทศสหรัฐอเมริกาแสดงดุลการค้าเป็นรายเดือน เป็นการแสดงให้เห็นถึงฐานะการแบ่งปันของสินค้าสหรัฐอเมริกาในตลาดโลก การเปลี่ยนแปลงในดุลการค้าจะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบอื่น ๆ ในระบบเศรษฐกิจหลักของการค้า เช่น การส่งสินค้าออกที่เพิ่มขึ้นจะทำให้มีการใช้ปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้น เครื่องมือที่ใช้วัดความต้องการปัจจัยการผลิตอันหนึ่งคืออัตราการว่างงาน ในขณะเดียวกันสินค้าเข้าที่แข็งข้นกับการผลิตภายในประเทศ จะทำให้ความต้องการใช้ปัจจัยการผลิตภายในประเทศลดลง แสดงว่า การเพิ่มขึ้นสุทธิของสินค้าออกทำให้อุปสงค์รวมและการจ้างงานเพิ่มขึ้น

การบันทึกรายการสินค้าในดุลการชำระเงิน ราคาของสินค้าออกที่บันทึกคือ ราคา f.o.b. (free on board) เป็นราคาของสินค้าออกที่ทำเรือของประเทศไทยผู้ส่งออก ส่วนราคาของสินค้าเข้าที่บันทึกคือราคา c.i.f. (cost, insurance and freight) เป็นราคางานค้าที่ได้รวมต้นทุนการผลิต ค่าระหว่าง แล้วค่าประกันภัยเอาไว้ด้วยจนถึงประเทศไทยผู้ส่งเข้า ดังนั้น เมื่อร่วมมูลค่าสินค้าเข้าของทั้งโลกเข้าด้วยกัน จะมากกว่ามูลค่าของสินค้าออกทั้งโลก ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การขาดดุลการค้าสูงกว่าความเป็นจริง

(2) รายการบริการ เป็นรายการที่มองไม่เห็นหรือจับต้องไม่ได้ (invisible or intangible items) ประกอบด้วยรายการสำคัญ ๆ ดังนี้

- (ก) บริการด้านการขนส่ง เช่น ค่าระหว่างและค่าประกันภัยสินค้า
- (ข) บริการด้านการท่องเที่ยว เช่น ค่าที่พัก ค่าอาหาร และค่ามัคคุเทศก์
- (ค) บริการของรัฐบาล เช่น ค่าใช้จ่ายทางการทูต ค่าใช้จ่ายทางทหารที่ปฏิบัติงานอยู่นอกประเทศไทย
- (ง) บริการทางวิชาการและธุรกิจ เช่น การให้บริการทางการศึกษาหรือการจัดการทางธุรกิจ การจ้างแรงงานพนักงานต่างประเทศ ค่าธรรมเนียมและค่าลิขสิทธิ์ต่าง ๆ
- (จ) รายได้จากต่างประเทศ ในรูปของดอกเบี้ยจากเงินให้กู้ยืมและเงินปันผล หรือกำไรจากการลงทุนในต่างประเทศ

บัญชีการค้าและการบริการจะมีผลต่ออุปสงค์รวมกัยในประเทศ ซึ่งมีการส่งออกบริการจะทำให้อุปสงค์รวมเพิ่มขึ้น หรือในทางตรงกันข้าม การส่งเข้าบริการจะทำให้อุปสงค์รวมลดลง รายจ่ายและรายรับของเงินบ้านผล ค่าตอบเบี้ย ค่าลิขสิทธิ์ และค่าธรรมเนียมอื่นๆ ไม่เกี่ยวข้องกับการใช้ปัจจัยการผลิตในช่วงเวลาที่มีการรับหรือการจ่ายเกิดขึ้น ดังนั้นมีคุณบริการดีขึ้นหรือเลวลง ไม่สามารถบอกได้ว่ามีการใช้ปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างไร

บัญชีบริการทางด้านการท่องเที่ยว เป็นบัญชีที่สำคัญมากในบางประเทศ ประเทศที่ร่าเริงมักจะมีคุณภาพท่องเที่ยวขาดดุล การท่องเที่ยวจะมีความมีคุณภาพทางด้านรายได้มาก และมีความมีคุณภาพต่ออัตราแลกเปลี่ยนสูง การท่องเที่ยวจะเกี่ยวข้องกับการขนส่ง การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวจะถูกบันทึกในคุณการชำระเงินเมื่อใช้พาหนะของต่างประเทศ เช่นใช้สายการบินของต่างประเทศ รวมทั้งการใช้บริการของต่างประเทศ เช่น ค่าธรรมเนียมการใช้สนามบินของเครื่องบิน

(3) รายการเงินโอนหรือเงินบริษัท เป็นการโอนเงินระหว่างภาครัฐบาลหรือระหว่างภาคเอกชน โดยอาจเป็นเงินให้เปล่า การให้สิ่งของและของวัสดุ การส่งเงินออกจากราประเทศ การส่งเงินกลับเข้าประเทศไทยของคนงานที่ไปทำงานต่างประเทศ อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า การที่ประเทศไทยได้รับเงินบริจากต่างประเทศอาจมีเงื่อนไขผูกพันให้ต้องซื้อสินค้าจากประเทศไทยนั้นๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า คุณบัญชีเดินสะพัด รวมถึงคุณการค้า คุณบริการและคุณเงินโอน คุณบัญชีเดินสะพัดไม่จำเป็นต้องสมดุล ในการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ บัญชีเดินสะพัดเป็นบัญชีที่สำคัญมาก เพราะแสดงถึงความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อส่งออกของประเทศไทยในขณะใดขณะหนึ่ง และแสดงถึงความต้องการสินค้าและบริการนำเข้าจากต่างประเทศในช่วงเดียวกัน

บัญชีทุน เป็นการเคลื่อนย้ายทุนระหว่างประเทศทั้งของภาครัฐบาลและภาคเอกชน โดยอาจเป็นการลงทุนทางตรง หรือเป็นการลงทุนทางอ้อม (Foreign portfolio) ในการลงทุนทางตรง เจ้าของทุนจะเป็นผู้ดำเนินกิจการเอง ส่วนการลงทุนทางอ้อม เป็นการลงทุนโดยซื้อพันธบัตรหลักทรัพย์ หรือหุ้นของต่างประเทศ ผู้ลงทุนอาจเลือกลงทุนในระยะยาว หรือระยะสั้น โดยที่การลงทุนระยะยาวมีระยะเวลาตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ส่วนการลงทุนระยะสั้นมีระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี นอกจากนี้ยังมีเงินกู้ของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจและเอกชน ซึ่งแบ่งออกเป็นเงินกู้ระยะสั้นและระยะยาวเช่นกัน รวมทั้งการฝากเงินในต่างประเทศ และการให้เครดิตในการซื้อขายสินค้า

ตัวอย่างของการให้เครดิตทางการค้า เช่น ถ้าประเทศไทยขายสินค้าออกให้กับต่างประเทศ โดยให้เครดิต 3 เดือน จะถือว่าประเทศไทยมีเงินลงทุนระยะสั้นระยะเวลา 3 เดือน อยู่ในต่างประเทศเป็นเงินเท่ากับมูลค่าสินค้าออก

บัญชีทุนมีความสัมพันธ์กับตลาดหลักทรัพย์และตลาดเงินตราต่างประเทศ ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในบัญชีทุนสำรองระหว่างประเทศ ในการพิจารณาคุณภาพข้ารำเงินในระยะสั้น คุลการค้า และการบริการเป็นตัวชี้ฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี แต่ในระยะยาวแล้วต้องพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงในบัญชีทุนด้วย เพราะการไหลเข้าของทุนจะช่วยลดเชยการขาดดุลการค้า แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไป ผลตอบแทนของทุนจะเริ่มไหลออกจากประเทศไปในรูปของกำไรและอัตราดอกเบี้ย ซึ่งจะทำให้บัญชีเดินสะพัดขาดดุลมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การลงทุนโดยตรงของชาวต่างประเทศ จะมีผลต่อเนื่องในการนำเข้าสินค้าทุนและวัสดุดิบจากประเทศแม้ซึ่งจะมีผลต่อบัญชีเดินสะพัด

บัญชีทุนสำรองระหว่างประเทศ เป็นรายการที่แตกต่างจากการรายการอื่น ๆ ในคุลการข้ารำเงิน เพราะใช้สำหรับชดเชยความไม่สมดุลที่เกิดขึ้นในคุลการข้ารำเงินเนื่องจากรายการอื่น ๆ หรือรายการได้รายการหนึ่งโดยเฉพาะ เมื่อมีการพิจารณาฐานะของคุลการข้ารำเงินรวม (overall balance) รายการทุนสำรองระหว่างประเทศบางครั้งเรียกว่า *accommodating transactions* หรือรายการ *below the line* ส่วนรายการบัญชีเดินสะพัดและรายการบัญชีทุน หรือเรียกว่าเป็นรายการแลกเปลี่ยนอิสระ (autonomous transactions) เป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นโดยมิเหตุผลทางเศรษฐกิจ หรือทางการเมืองเป็นแรงจูงใจ เช่น การส่งออก การนำเข้า การให้เงินช่วยเหลือ หรือการตั้งฐานทัพในต่างประเทศ รายการแลกเปลี่ยนอิสระบางครั้งเรียกว่า รายการ *above the line*

รายการผิดพลาดกذاเคลื่อนไหวจำนวนไม่ประจักษ์ (errors and omissions)
เนื่องจากการบันทึกการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศมักมีการผิดพลาดเกิดขึ้นอยู่เสมอ ๆ ทั้งนี้ เพราะความยุ่งยากในการเก็บข้อมูล ข้อมูลที่ใช้ในการบันทึกทั้งทางด้านเดบิตและเครดิต ไม่ได้มาจากแหล่งเดียวกันเสมอไป เช่นรายการสินค้าออกและสินค้าเข้าจะบันทึกเมื่อสินค้าผ่านแดน แต่รายการข้ารำเงินไม่จำเป็นจะต้องเกิดขึ้นพร้อมกันกับวันที่สินค้าผ่านแดน นั่นคือ รายการข้ารำเงินจะบันทึกในวันที่ทำการจ่ายเงิน ซึ่งมูลค่าของรายการบันทึกทั้งสองรายการนี้อาจเกิดการคลาดเคลื่อน นอกจากนี้ตัวเลขบางรายการเป็นเพียงการประมาณการเท่านั้น เช่นการใช้จ่ายของ

นักท่องเที่ยว คำนวณจากจำนวนนักท่องเที่ยวแต่ละชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย คุณกับ
จำนวนวันพักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวแต่ละชาติ และคุณกับค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันของนักท่องเที่ยว
แต่ละชาติ นอกเหนือไปจากการเป็นการนำเข้าหรือส่งออกอย่างผิดกฎหมายที่ไม่มีการบันทึกไว้
ส่วนรายการเงินโอนและเงินบริจาคของเอกชน เป็นรายการที่หาตัวเลขได้ยากมาก ดังนั้นมี
รวมรายการทุกรายการในดุลการชำระเงินเข้าด้วยกัน จึงต้องมีการปรับตัวเลขของแต่ละรายการ
เพื่อให้รายรับและรายจ่ายในภาคระหว่างประเทศไทยสอดคล้องกับความเป็นจริง ซึ่งเป็นการปรับราย
การต่างๆ ในดุลการชำระเงินให้ถูกต้อง ผลต่างที่ได้จากการปรับตัวเลขทุกรายการ
ทางด้านเดียวกันและเครือคิต จะเป็นจำนวนผิดพลาดและคลาดเคลื่อนสูตร เมื่อนำรายการผิดพลาด
และคลาดเคลื่อนสูตรไปบันทึกในดุลการชำระเงิน จะสามารถคำนวณหมายอดการขาดดุลหรือ
เกินดุลได้

หลักในการบันทึกรายการในบัญชีดุลการชำระเงิน

การบันทึกรายการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศในคุณการชำระเงิน เป็นการบันทึกโดยใช้หลักบัญชีคู่ นั่นคือ รายการใดที่ทำให้ประเทศได้รับเงินตราต่างประเทศเพิ่มขึ้น บันทึกทางด้านเครดิต (+) ส่วนรายการใดที่ทำให้ประเทศสูญเสียเงินตราต่างประเทศ บันทึกทางด้านเดบิต (-) ทั้งนี้รายการทางด้านเครดิตและเดบิตจะต้องสมดุลตลอดเวลา ดังทัวอย่างต่อไปนี้

(1) ประเทศไทยส่งค่าอออกไปต่างประเทศ 50,000 บาท และจะได้รับเงินตราต่างประเทศเป็นค่าสินค้าในอีก 3 เดือนข้างหน้า การบันทึกในคุณการชำระเงินจะทำได้ดังนี้ กล่าวคือการที่ไทยส่งค่าอออกไปต่างประเทศ จะลงรายการทางด้านเครดิต และการที่ไทยจะได้รับเงินชำระค่าสินค้าออกในอีก 3 เดือนข้างหน้า หรือว่า “ไทยมีเงินลงทุนระยะสั้นในต่างประเทศ ซึ่งจะลงรายการทางด้านเดบิต ตั้งต่อไปนี้

	ເຄີຍ (-)	ເກົດ (+)
ສິນຄ້າອອກ		50,000
ຖນະຍະສັນ (ໄຫລອອກ)	50,000	

แต่ถ้าประเทศไทยส่งสินค้าออกจำนวนดังกล่าวข้างต้นไปต่างประเทศ และได้รับการชำระเงินทันที การบันทึกลงในบัญชีคุณการชำระเงินจะแตกต่างกัน เพราะการได้รับเงินชำระค่าสินค้า เป็นการได้รับเงินตราต่างประเทศเพิ่มขึ้น ทุนสำรองระหว่างประเทศจะเปลี่ยนแปลง เพื่อที่จะทำให้คุณทางบัญชีสมดุล จะต้องบันทึกลงในรายการทุนสำรองระหว่างประเทศ ทางด้านเดบิต ดังนี้

	เดบิต (-) เครดิต (+)
สินค้าออก	50,000
ทุนสำรองระหว่างประเทศ	50,000

(2) นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในประเทศไทย โดยเสียค่าใช้จ่ายเป็นค่าโรงแรม อาหาร ৎะอื่น ๆ เป็นจำนวน 50,000 บาท ดังนั้น ในคุณการชำระเงินจะบันทึกรายการนี้ทางด้านเครดิตของบัญชีเดินสะพัด เพราะการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ทำให้ไทยได้รับเงินตราต่างประเทศเพิ่มขึ้น เพื่อให้เกิดความสมดุลทางบัญชี จะต้องลงรายการทุนสำรองระหว่างประเทศ ทางด้านเดบิต ดังนี้

	เดบิต (-) เครดิต (+)
รายรับจากนักท่องเที่ยว	50,000
ทุนสำรองระหว่างประเทศ	50,000

(3) ประเทศไทยบริจาคอาหารให้กับต่างประเทศเป็นมูลค่า 50,000 บาท การบันทึกในคลังการชำระเงินจะบันทึกทางด้านเครดิตในรายการสินค้า และเดบิตทางด้านเงินโอน ดังนี้

	เดบิต (-)	เครดิต (+)
สินค้าออก		50,000
เงินโอน	50,000	

ประเภทของการบันทึกคลังการชำระเงิน

การบันทึกคลังการชำระเงินแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

(1) basic balance หรือคลัพเพ็นชาน เป็นการบันทึกรายการบัญชีเดินสะพัดกับบัญชีเงินทุนเคลื่อนย้ายระยะยาวลงในคลังการชำระเงิน การบันทึกคลังการชำระเงินวิธีนี้ไม่รวมเงินทุนเคลื่อนย้ายระยะสั้น เพราะถือว่าทุนระยะสั้นมีความไม่แน่นอนในระดับสูง การบันทึกโดยวิธีนี้มีประโยชน์ในการพิจารณาพื้นฐานของบัญชา

(2) official settlement balance เป็นการบันทึกรายการบัญชีเดินสะพัดกับบัญชีเงินทุนเคลื่อนย้ายทั้งในระยะสั้นและระยะยาวลงในบัญชีคลังการชำระเงิน การบันทึกคลังการชำระเงินโดยวิธีนี้เป็นวิธีที่ประเทศไทยใช้อยู่ในปัจจุบัน

(3) liquidity balance เป็นการบันทึกรายการบัญชีเดินสะพัด เงินทุนเคลื่อนย้ายระยะยาว และเงินทุนระยะสั้นเฉพาะส่วนที่ไหลออกไปต่างประเทศ การบันทึกคลังการชำระเงินวิธีนี้ไม่รวมเงินทุนระยะสั้นที่ไหลเข้า เพราะถือว่า เงินทุนระยะสั้นเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ไม่อาจยึดถือได้ กระทรวงพาณิชย์ของสหรัฐอเมริกาใช้วิธีการบันทึกแบบนี้มาตั้งแต่ปี 1955 เพื่อแสดงฐานะสภาพคล่องของประเทศ

ตัวอย่างของการบันทึกดุลการชำระเงินประจำเดือน basic balance และ official settlement balance แสดงได้ดังนี้

	หน่วย : พันล้านบาท	
	เครดิต	เดบิต
ดุลสินค้าและบริการ	(1)	11
ดุลเงินโอน	(2)	<u>9</u>
ดุลบัญชีเดินสะพัด	(1) + (2)	20
ดุลเงินทุนระยะยา	(3)	<u>32</u>
basic balance	(1) + (2) + (3)	<u>12</u>
ดุลเงินทุนระยะสั้น	(4)	<u>7</u>
official stelement balance	(1) + (2) + (3) + (4)	<u>5</u>
การแลกเปลี่ยนทางการ*	(5)	<u>5</u>
บัญชีดุลการชำระเงิน (1) + (2) + (3) + (4) + (5)	<u>32</u>	<u>32</u>

*การแลกเปลี่ยนทางการ (official transactions) อาจรวมถึงการขายของชำ การรับจำนำเงินจากธนาคารอื่น ๆ หรือการลดลงในทุนสำรองระหว่างประเทศ

ประโยชน์ของการบันทึกดุลการชำระเงิน

การบันทึกดุลการชำระเงินทำให้ประเทศต่าง ๆ ทราบถึงฐานะทางด้านการเงินระหว่างประเทศของประเทศตน ช่วยให้รู้ความสามารถทางนโยบายทางการเงิน การคลังและการค้า เพื่อรักษาเสถียรภาพในระบบเศรษฐกิจให้อย่างถูกต้อง อย่างไรก็ตาม การบันทึกดุลการชำระเงินไม่ได้แสดงให้เห็นถึงสิ่งต่อไปนี้

(1) การบันทึกการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ เป็นการบันทึกรวมระหว่างผู้นำนักอาชัยในประเทศนั้น กับผู้นำนักอาชัยในต่างประเทศทั้งหมด โดยไม่ได้แยกผู้นำนักอาชัยในต่างประเทศว่าเป็นของประเทศใดบ้าง

(2) รายการในดุลการชำระเงินเป็นรายการรวม ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงชนิดของสินค้าที่ค้าขายกัน และไม่ได้แสดงให้เห็นว่า ทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศเป็นการลงทุนในสาขาใด

ในระบบเศรษฐกิจ บางครั้งการเคลื่อนย้ายของทุนเป็นการนำมาลงทุนในสาขาที่ไม่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ เช่น การลงทุนสร้างศูนย์การค้า เป็นการส่งเสริมให้มีการนำเข้าสินค้าเพื่อการบริโภคเพิ่มขึ้น

(3) ดุลการชำระเงินไม่ได้แสดงให้เห็นถึงพหุกรรมการแลกเปลี่ยนของผู้พำนักอาศัย ในประเทศอย่างแท้จริง เพราะรวมรายการแลกเปลี่ยนบางประเภทที่ผู้พำนักอาศัยในประเทศนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น การที่ธนาคารกลางขยายเงินตราต่างประเทศบางส่วนให้กับธนาคารพาณิชย์โดยตรง

(4) ดุลการชำระเงินไม่ได้แสดงให้เห็นถึงการใช้ประโยชน์เพื่อควบคุมทางการค้าและ การเงินของประเทศ

สาเหตุของความไม่สมดุลในดุลการชำระเงิน

ความไม่สมดุลของดุลการชำระเงินในทางเศรษฐศาสตร์ ดูได้จาก ความแตกต่าง ของยอดรวมของบัญชีเดินสะพัดและบัญชีทุน ซึ่งเป็นรายการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศที่ เกิดขึ้นโดยอิสระ ถ้าหากยอดรวมทางด้านเครดิตมากกว่ายอดรวมทางด้านเดบิต ดุลการชำระเงิน เกินดุล ในทางตรงกันข้าม ถ้ายอดรวมทางด้านเครดิตน้อยกว่ายอดรวมทางด้านเดบิต ดุลการ ชำระเงินขาดดุล ความไม่สมดุลในดุลการชำระเงินมีสาเหตุที่สำคัญดังนี้

(1) ความไม่สมดุลที่เกิดขึ้นตามอุตสาหกรรม ประเทศที่ส่งออกสินค้าเกษตรเป็นส่วนใหญ่ อาจมีปัญหาความไม่สมดุลเกิดขึ้นเป็นครั้งคราว เพราะการส่งออกจะเพิ่มขึ้นในอุตสาหกรรมที่มีการนำเข้าสินค้าเพื่อผลิตต่อไป หรือมีการนำเข้าปัจจัยมากในอุตสาหกรรมเพาะปลูก ในขณะที่มีการส่งออก คงที่ หรือในประเทศที่นำเข้าสินค้าประเภทอาหารเป็นส่วนใหญ่ มูลค่าสินค้าเข้าจะสูงมากก่อน ถึงอุตสาหกรรมที่มีการนำเข้าสินค้าเพื่อผลิตต่อไป ความไม่สมดุลที่เกิดขึ้นเหล่านี้จะสามารถปรับเข้าสู่ความสมดุลได้โดยไม่ต้อง ดำเนินมาตรการแก้ไข

(2) ความไม่สมดุลที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวเมื่อเกิดมหกรรมบางอย่างเกิดขึ้น เช่น การนัดหยุดงาน เกิดภัยทางธรรมชาติ หรือเกิดความวุ่นวายทางการเมือง ความไม่สมดุลที่เกิดขึ้น อาจนำทุนสำรองระหว่างประเทศออกมายืดหยุ่น กว่าเดิมจะเข้าสู่ภาวะปกติ

(3) ความไม่สมดุลที่เกิดขึ้นตามวัฏจักร (cyclical disequilibrium) เช่นในช่วงที่ เศรษฐกิจตกต่ำ ผลิตสินค้าได้น้อย ความต้องการสินค้าของต่างประเทศลดลง และในช่วงที่

เศรษฐกิจรุ่งเรือง มีความต้องการสินค้าเข้าเพิ่มมากขึ้น ถ้าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นค่อนข้างรุนแรง รัฐบาลอาจต้องใช้นโยบายแทรกไว้

(4) ความไม่สมดุลในโครงสร้าง (structural disequilibrium) อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงในความต้องการสินค้าออกและสินค้าเข้าของประเทศนั้น อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของรายได้ การเปลี่ยนแปลงของราคัสินค้าที่ทดแทนกัน หรือการเปลี่ยนแปลงในรสนิยมของผู้บริโภค มาตรการที่ใช้แทรกไว้คือ ทำให้มีการโยกย้ายทรัพยากรการผลิตจากสินค้าที่มีอุปสงค์ต่ำไปสู่สินค้าที่มีอุปสงค์สูงกว่า

มาตรการที่ใช้ปรับความไม่สมดุล

ความไม่สมดุลของดุลการชำระเงินที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีที่ท่าว่าจะยังคงอยู่ต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด นั่นคือ ไม่สามารถปรับเข้าสู่ดุลภาพได้ด้วยตนเอง รัฐบาลอาจดำเนินนโยบายแทรกไว้ได้ดังนี้

(1) นโยบายการเงินและการคลัง นักเศรษฐศาสตร์เชื่อว่านโยบายการคลังใช้เพื่อแก้ไขความไม่สมดุลภายใน เช่น การใช้จ่ายของรัฐบาลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับการจ้างงาน ส่วนนโยบายการเงินใช้เพื่อแก้ไขความไม่สมดุลภายนอก เช่น การใช้นโยบายการเงินอย่างเข้มงวด โดยการเพิ่มอัตราดอกเบี้ย ทำให้รายได้ลดลง การสั่งสินค้าเข้าลดลง นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย ยังมีผลกระทบต่อการเคลื่อนย้ายทุนระหว่างประเทศ

(2) การเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยน ภายใต้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนเสรี การขาดดุลการค้าทำให้เงินตราของประเทศนั้นเสื่อมค่าลง การส่งออกจะเพิ่มขึ้น และการนำเข้าลดลงอย่างไร้ตาม การลดค่าของเงินจะทำให้มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นและมูลค่าการนำเข้าลดลงหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของอุปสงค์และอุปทานของสินค้าออกและสินค้าเข้า

(3) การควบคุมทางการค้าและการเงินระหว่างประเทศ การควบคุมมีหลายรูปแบบ เช่น การควบคุมทางด้านภาษีศุลกากร ใบอนุญาตนำเข้า โควต้า อัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตรา การควบคุมเงินทุน หรืออื่น ๆ มาตรการต่าง ๆ ทางด้านการควบคุม จะนำมาใช้เมื่อมีความจำเป็นเท่านั้น เพราะก่อให้เกิดการบิดเบือนในการจัดสรรทรัพยากร

ลักษณะทางประการของการสั่งสินค้าเข้าและการสั่งสินค้าออก

ประการแรก การสั่งสินค้าเข้าของประเทศกำลังพัฒนาอาจเป็นสิ่งจำเป็นในการเพิ่มกำลังการผลิต ทำให้มีการนำเข้าสินค้าทุน เทคโนโลยีใหม่ ๆ และวัสดุดิบที่จำเป็น ดังนั้น ความจำเริญของประเทศจึงขึ้นอยู่กับการนำสินค้าเข้า แต่ประเทศก็ควรลดการสั่งเข้า เพื่อส่งเสริมการจ้างงานภายในประเทศ

ประการที่สอง การสั่งเข้าอาจมีประโยชน์ กล่าวคือ การใช้จ่ายซื้อสินค้าเข้าจะลดการใช้จ่ายภายในประเทศ ประเทศอาจมีภาวะเงินเพื่อน้องมาจากการมีความต้องการสินค้าและบริการภายในประเทศมากเกินไป ในกรณีเช่นนี้ รัฐมีการเปลี่ยนจากการบริโภคสินค้าในประเทศไปเป็นบริโภคสินค้าของต่างประเทศ จะทำให้ความต้องการสินค้าในประเทศลดลง ซึ่งจะช่วยลดความกดดันที่มีต่อราคาสินค้า

ประการที่สาม ถ้าประเทศพึงพากการส่งออกมากเกินไปเพื่อรักษาความจำเริญของระบบเศรษฐกิจ กล่าวคือ ประเทศมีการส่งออกเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับรายได้ประชาชาติ เมื่อได้ก้ามที่ตลาดต่างประเทศมีความผันผวน หรือต่างประเทศเปลี่ยนแปลงนโยบาย ประเทศนั้นจะได้รับผลกระทบจากภาวะตลาดต่างประเทศเป็นอย่างมาก

ประการที่สี่ ประเทศที่พึงพากการส่งออกสูงอาจต้องใช้เงินทุนจากต่างประเทศในอัตราสูงเช่นกัน เพื่อพัฒนากิจกรรมส่งออก การใช้เงินทุนจากต่างประเทศค่อนข้างสูง อาจทำให้แนวโน้มการผลิตเป็นไปเพื่อสนองตลาดต่างประเทศมากกว่าตลาดภายในประเทศ รวมทั้งอาจมีผลทำให้ความเหมาะสมของเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตบิดเบือนไปด้วย ทำให้ประเทศใช้วิธีการผลิตแบบใช้ทุนมาก (capital intensive) ทั้ง ๆ ที่มีรายได้ต่ำ

ประการที่ห้า ประเทศอาจมีปัญหาเกี่ยวกับปริมาณเงินในประเทศ ถ้าประเทศนั้นมีสัดส่วนของการค้าค่อนข้างสูง เพราะการเปลี่ยนแปลงการสั่งเข้าและการส่งออก จะมีผลต่อปริมาณเงินตราต่างประเทศของประเทศนั้น ๆ และการปล่อยให้กู้ของธนาคารพาณิชย์ก็ขึ้นกับทุนสำรองที่ธนาคารมีอยู่ ซึ่งมีบทบาทในการกำหนดปริมาณเงินของประเทศ ประเทศที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศมาก ปริมาณเงินอาจถูกกระทบโดยปริมาณเงินตราต่างประเทศ ทำให้ยากที่จะมีโอกาสใช้นโยบายการเงินอย่างอิสระ

ลักษณะทางประการของการสั่งสินค้าเข้าและการสั่งสินค้าออก

ประการแรก การสั่งสินค้าเข้าของประเทศกำลังพัฒนาอาจเป็นสิ่งจำเป็นในการเพิ่มกำลังการผลิต ทำให้มีการนำเข้าสินค้าทุน เทคโนโลยีใหม่ ๆ และวัสดุดิบที่จำเป็น ดังนั้น ความจำเริญของประเทศจึงขึ้นอยู่กับการนำสินค้าเข้า แต่ประเทศก็ควรลดการสั่งเข้า เพื่อส่งเสริมการจ้างงานภายในประเทศ

ประการที่สอง การสั่งเข้าอาจมีประโยชน์ กล่าวคือ การใช้จ่ายซื้อสินค้าเข้าจะลดการใช้จ่ายภายในประเทศ ประเทศอาจมีภาวะเงินเพื่อน้องมาจากการมีความต้องการสินค้าและบริการภายในประเทศมากเกินไป ในกรณีเช่นนี้ รัฐมีการเปลี่ยนจากการบริโภคสินค้าในประเทศไปเป็นบริโภคสินค้าของต่างประเทศ จะทำให้ความต้องการสินค้าในประเทศลดลง ซึ่งจะช่วยลดความกดดันที่มีต่อราคาสินค้า

ประการที่สาม ถ้าประเทศพึงพากการส่งออกมากเกินไปเพื่อรักษาความจำเริญของระบบเศรษฐกิจ กล่าวคือ ประเทศมีการส่งออกเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับรายได้ประชาชาติ เมื่อได้ก้ามที่ตลาดต่างประเทศมีความผันผวน หรือต่างประเทศเปลี่ยนแปลงนโยบาย ประเทศนั้นจะได้รับผลกระทบจากภาวะตลาดต่างประเทศเป็นอย่างมาก

ประการที่สี่ ประเทศที่พึงพากการส่งออกสูงอาจต้องใช้เงินทุนจากต่างประเทศในอัตราสูงเช่นกัน เพื่อพัฒนากิจกรรมส่งออก การใช้เงินทุนจากต่างประเทศค่อนข้างสูง อาจทำให้แนวโน้มการผลิตเป็นไปเพื่อสนองตลาดต่างประเทศมากกว่าตลาดภายในประเทศ รวมทั้งอาจมีผลทำให้ความเหมาะสมของเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตบิดเบือนไปด้วย ทำให้ประเทศใช้วิธีการผลิตแบบใช้ทุนมาก (capital intensive) ทั้ง ๆ ที่มีรายได้ต่ำ

ประการที่ห้า ประเทศอาจมีปัญหาเกี่ยวกับปริมาณเงินในประเทศ ถ้าประเทศนั้นมีสัดส่วนของการค้าค่อนข้างสูง เพราะการเปลี่ยนแปลงการสั่งเข้าและการส่งออก จะมีผลต่อปริมาณเงินตราต่างประเทศของประเทศนั้น ๆ และการปล่อยให้กู้ของธนาคารพาณิชย์ก็ขึ้นกับทุนสำรองที่ธนาคารมีอยู่ ซึ่งมีบทบาทในการกำหนดปริมาณเงินของประเทศ ประเทศที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศมาก ปริมาณเงินอาจถูกกระทบโดยปริมาณเงินตราต่างประเทศ ทำให้ยากที่จะมีโอกาสใช้นโยบายการเงินอย่างอิสระ

ปัญหาของประเทศกำลังพัฒนา

(1) ปัญหาทางด้านการพัฒนาประเทศ ประเทศกำลังพัฒนามักจะต้องเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจไว้สูงเกินไป อีกทั้งแนวทางในการพัฒนายังเพ่งพิงสินค้าประเภททุนในระดับสูง ทำให้มีความต้องการนำเข้าสินค้าทุนสูงกว่ารายรับในรูปเงินตราต่างประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางด้านดุลการชำระเงิน

(2) ปัญหาทางด้านสินค้าออก สินค้าออกของประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่เป็นสินค้าขั้นปฐมทั้งการเกษตรและวัสดุอุตสาหกรรม ซึ่งลักษณะของอุปสงค์และอุปทานของสินค้าเหล่านี้ได้สร้างปัญหางานประการ ในระยะสั้นความยืดหยุ่นของอุปทานของสินค้าเกษตรต่ำมาก ปริมาณการผลิตค่อนข้างคงที่ไม่ว่าระดับราคาเป็นเท่าไหร่ก็ตาม นอกจากนี้ระดับราคาสินค้าขั้นปฐมในตลาดโลกยังขาดเสียรากพื้นฐาน

(3) ปัญหาทางด้านอัตราการแลกเปลี่ยนสินค้า (term of trade) ประเทศกำลังพัฒนาจะประสบกับปัญหาการลดลงของอัตราการแลกเปลี่ยนสินค้า เนื่องจากราคัสินค้าเข้าเพิ่มขึ้น รวดเร็วกว่าราคัสินค้าออก กล่าวกันว่า การที่อัตราการแลกเปลี่ยนสินค้าของประเทศกำลังพัฒนาลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศพัฒนาแล้ว แสดงถึงการโอนรายได้จากประเทศกำลังพัฒนาไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ทำให้ช่องว่างของรายได้ยิ่งกว้างมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการแสดงว่าสวัสดิการ (welfare) ของประเทศกำลังพัฒนาลดลงด้วย

ดุลการชำระเงินของประเทศไทย

ประเทศไทยเริ่มมีปัญหาดุลการชำระเงินตั้งแต่ปี 1969 เป็นต้นมา ก่อนปี 1969 ไทยมีดุลบริการและดุลบริจาคเกินดุลเพียงพอที่จะชดเชยกับการขาดดุลการค้าที่เกิดขึ้นได้ ในปี 1969 ดุลบริจาคเริ่มลดลง บัญชีเดินสะพัดจึงขาดดุลสูงมาก นับตั้งแต่ปี 1972 เป็นต้นมา ทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศไทยเริ่มทบทวนมากขึ้นในการซ่วยชดเชยการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดซึ่งสูงขึ้นทุกปี จนทำให้บัญหาดุลการชำระเงินรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะในปี 1978 และ 1983 ดุลการชำระเงินขาดดุลประมาณ 13,298 และ 18,078 ล้านบาท ตามลำดับ

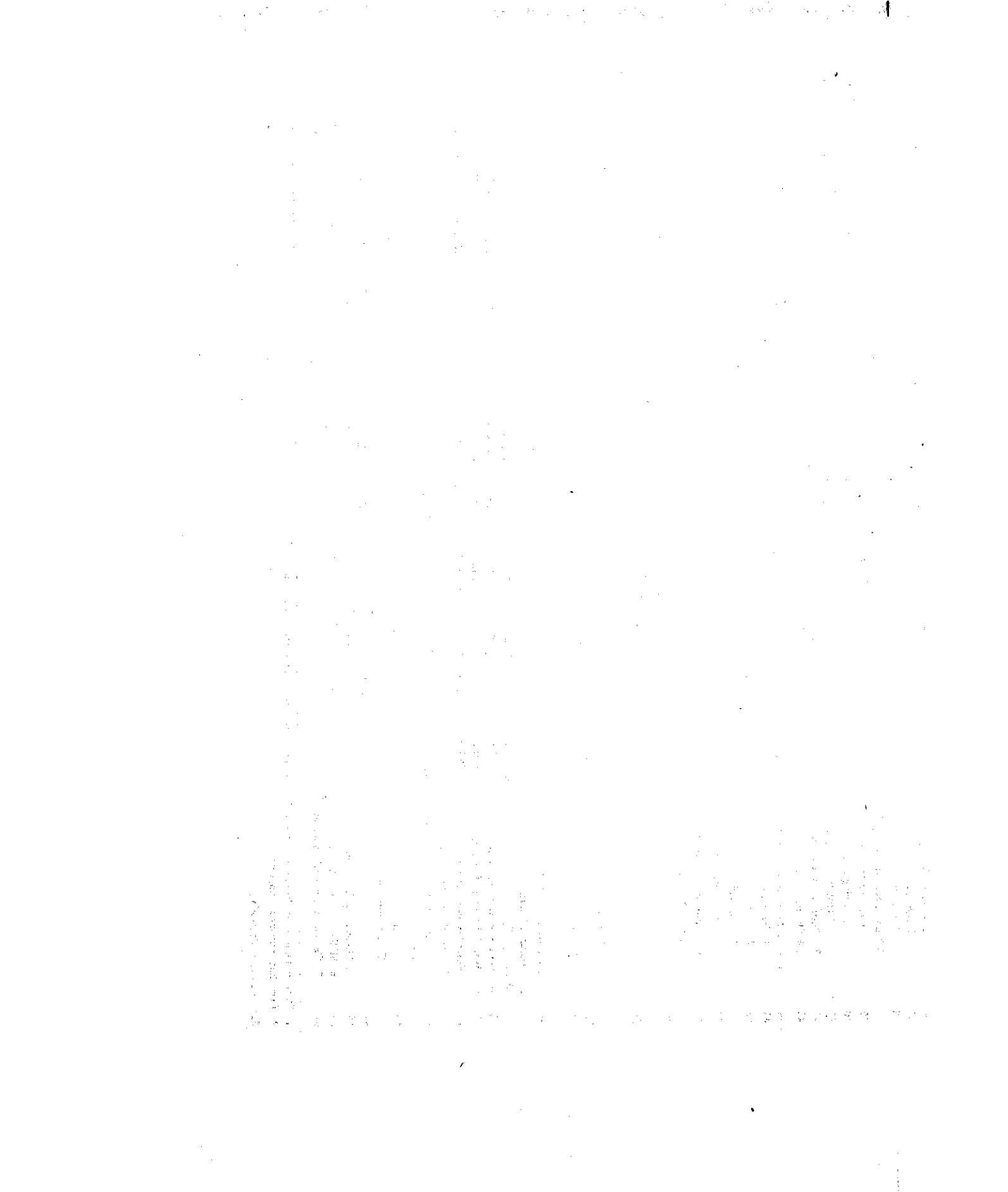
เมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างสินค้าเข้าและสินค้าออก ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในบัญชีเดินสะพัด จะเห็นได้ว่า อัตราการเพิ่มของสินค้าเข้าโดยเฉลี่ยสูงกว่าอัตราการเพิ่มของ

สินค้าออก และโครงสร้างสินค้าออกที่สำคัญของประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นสินค้าขั้นปฐม ซึ่งมีความไม่แน่นอนทั้งทางด้านการผลิตและราคาในระดับสูง สินค้าออกตั้งเดิมที่ยังคงมีมูลค่า การส่งออกสูงอยู่ ได้แก่ ข้าวและยางพารา ส่วนสินค้าออกใหม่ได้แก่ มันสำปะหลัง หุ้งสุด ผลิตภัณฑ์สิงห์ อัญมณี ในยาสูบ แพลงวนจราไฟฟ้า และผลไม้กระป่อง นับตั้งแต่ปี 1978 เป็นต้นมา ได้มีการส่งออกสินค้าประเภทปลาหมึกสด สัตว์น้ำกระป่องและรองเท้าเพิ่มขึ้น

ส่วนโครงสร้างสินค้านำเข้า ในช่วงก่อนปี 1972 การเปลี่ยนแปลงการนำเข้ามีผล มาจากการเพิ่มปริมาณการนำเข้า แต่หลังจากปี 1973 ได้เกิดวิกฤติการณ์น้ำมันขึ้น การเพิ่มการนำเข้าเป็นผลมาจากการเป็นส่วนใหญ่ สินค้าเข้าประเทศวัตถุดิบและกึ่งวัตถุดิบได้เพิ่มความสำคัญขึ้น ได้แก่ โลหะ เคมีภัณฑ์ เส้นใยสำหรับใช้ในอุตสาหกรรมสิ่งทอ และเยื่อสำหรับทำกระดาษ ส่วนสินค้าทุน สินค้าอุปโภคบริโภค และสินค้าเข้าอื่น ๆ ในระยะหลังได้ลดความสำคัญลง สำหรับการนำเข้ามีมันเชื้อเพลิง เมื่อเกิดวิกฤติการณ์ราคาน้ำมันขึ้น สัดส่วนของ การนำเข้าสูงขึ้น

ทางด้านดุลบริการของไทยส่วนใหญ่จะเกินดุล เนื่องมาจากการใช้จ่ายของรัฐบาล ต่างประเทศในประเทศไทย ผลประโยชน์จากการลงทุนในต่างประเทศ โดยเฉพาะรายได้จากดอกเบี้ยของทุนสำรองที่ทางการลงทุนในต่างประเทศ รายรับจากการห้องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นในระยะหลังรวมทั้งรายได้ส่วนกลับของคนงานที่ไปทำงานในต่างประเทศ

สำหรับดุลเงินทุน ประเทศไทยมีการเคลื่อนย้ายเงินทุนสุทธิเกินดุล ซึ่งเป็นผลมาจากการกู้เงินของทางการ เพื่อใช้ในกิจการรัฐวิสาหกิจและโครงการพัฒนาต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นเงินกู้จากสถาบันระหว่างประเทศ รัฐบาลต่างประเทศและจากตลาดเงินทุนเอกชนในต่างประเทศ ส่วนเงินทุนของภาคเอกชน เป็นการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และภาคเอกชนกู้เงินมาเพื่อใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจ ในระยะหลังเงินทุนที่นำเข้า ส่วนใหญ่มาจากสิงคโปร์และอ่องกง การนำเงินทุนเข้าของภาคเอกชน มีส่วนช่วยลดเชยการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดได้มาก

37	Government enterprises	2,739.1	2,423.4	5,498.9	2,037.3	2,107.3	16,186.4
38	Drawings.....	-536.1	-584.1	-731.6	-1,077.7	-1,719.2	-1,979.0
	R repayments.....						
	2.2 Loans and credits to private enterprises :.....						
39	Drawings.....	1,316.7	689.3	867.2	689.3	6,314.5	13,708.4
40	Repayments.....	6,112.6	5,705.1	6,185.7	10,126.5	18,166.2	34,833.6
41	2.3 Portfolio investment.....	-4,795.9	-5,015.8	-5,318.5	-9,437.2	-11,851.7	-21,125.2
42	2.4 Others.....	27.4	-21.5	1.5	124.4	2,131.3	1,033.5
43	3. Other private short-term :.....	7.1	-	102.0	74.6	14.5	119.1
44	3.1 Trade credits.....	2,660.3	2,778.5	5,226.4	1,696.2	3,567.2	7,665.6
45	3.2 Others.....	2,401.5	2,276.1	4,369.2	354.4	2,023.2	4,262.4
46	3.3 Loans and Credits to government enterprises.....	198.8	502.4	857.2	1,341.8	1,544.0	2,584.5
47	4. Local government project 5. Central Government :.....	-23.0-	-13.1	-	-6.3	-	-
48	5.1 Loans :.....	-105.0	2,157.2	770.8	6,057.8	8,890.8	6,063.9
49	Drawings.....	213.2	2,504.2	1,372.7	7,042.7	10,123.3	7,540.0
50	Repayments.....	-318.2	-347.0	-601.9	-984.9	-1,232.5	-1,476.1
51	5.2 Long-term assets.....	-18.2	-219.8	69.0	16.3	-367.3	121.3
52	5.3 Bank liabilities to IBRD, IDA and ADB.....	-	-	-	24.4	24.4	25.3
53	5.4 Others :.....	1.6	-	-1.1	-	0.1	-
54	Import credits etc.....	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
55	E. Allocation of SDRs.....	-	-	-	493.6	506.4	488.0
56	F. Recorded balance						
57	(A through E)	-4,613.6	285.7	-8,424.8	-8,566.6	-8,330.8	8,833.6
58	G. Net errors and omissions	1,755.6	-368.5	886.9	-4,711.4	405.8	-3,654.3
59	H. Overall balance (F plus G)	-2,858.0	-82.8	-7,537.9	-13,298.0	-7,925.0	5,179.3
60	I. Monetary movements :.....	2,858.0	82.8	7,537.9	13,298.0	7,925.0	-5,179.3
61	1. Net IMF accounts.....	-	1,572.8	345.9	3,664.5	2,297.6	-123.4
62	2. Private institutions' liabilities.....	1,808.0	1,724.0	7,368.0	12,818.4	6,866.6	-8,977.9
63	3. Private institutions' assets (increase-)	436.0	-1,710.0	-1,712.0	-1,423.2	-4,190.6	-7,193.8
	4. Central institutions' assets (increase-)	614.0	-1,518.4	1,620.0	-1,834.7	3,510.2	4,222.0
64	5. Monetary gold (increase-)	-	-	-46.0	-26.5	-26.5	-391.5
65	6. SDRs (increase-)	-	-	14.4	-38.0	99.5	-272.3
66	7. Central institutions' liabilities.....	-	-	-	-	-	-
67							

1/ Data are summarized from basic reports. No sign indicates credit, minus sign indicates debit.

2/ Excluding military aid imports.

fin : 31/12/1978/1979

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

11,662.0
22,383.2
-10,718.2

36
37
38

16,374.4
17,657.2
-4,237.7

39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

EC 329

ตารางคุณภาพน้ำในแม่น้ำป่าสักตอนไทย ปี 1975-1984

คำนำบทที่ 2

1. จุลการชำระเงินคืออะไร ระยะเวลาเมื่อบาทในการกำหนดดุลการชำระเงินอย่างไร
2. จงอธิบายความหมายของคำว่า “ผู้พำนักอาศัย”
3. จงอธิบายถึงบัญชีเดินสะพัด บัญชีทุน และบัญชีทุนสำรองระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในดุลการชำระเงิน
4. รายการผิดพลาดคลาดเคลื่อน มีความสำคัญอย่างไรในดุลการชำระเงิน
5. รายการแลกเปลี่ยนโดยอิสระ (autonomous transactions หรือ above the line) หมายถึงอะไร
6. รายการ accommodating transactions หรือ below the line หมายถึงอะไร
7. การพิจารณาบัญชีดุลการค้าและบริการในดุลการชำระเงินจะทำให้ทราบถึงลักษณะของการใช้ปัจจัยการผลิต และอุปสงค์รวมของประเทศได้เพียงใด เพราะอะไร
8. จงยกตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงการบันทึกรายการต่าง ๆ ในบัญชีดุลการชำระเงิน
9. เพราะเหตุใดการบันทึกดุลการชำระเงินทางบัญชีจึงสมดุลอยู่เสมอ
10. จงอธิบายถึงการบันทึกดุลการชำระเงินแบบ Official Settlement Balance ซึ่งเป็นแบบที่ประเทศไทยใช้อยู่ การขาดดุลหรือการเกินดุลการชำระเงินในการบันทึกแบบนี้วัดได้อย่างไร
11. สำหรับผู้วางแผนนโยบายในระบบเศรษฐกิจ ความไม่สมดุลในดุลการชำระเงินแสดงถึงอะไรบ้าง และผู้วางแผนนโยบายควรดำเนินนโยบายเศรษฐกิจอย่างไร
12. ห้ามเห็นด้วยหรือไม่ว่า บัญชีดุลการชำระเงินเป็นบัญชีโดยสรุปในการบันทึกการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ
13. จงอธิบายถึงลักษณะของการสั่งสินค้าเข้า การส่งสินค้าออก และอัตราการค้าของประเทศ กำลังพัฒนา
14. จงอธิบายถึงลักษณะโครงการสร้างของดุลการชำระเงินของประเทศไทยในปัจจุบัน รายการอะไรเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ดุลการชำระเงินของไทยขาดดุลหรือเกินดุล และบัญชีทุนสำรองระหว่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

หนังสืออ่านประกอบ บทที่ 2

นิตยา พิบูลย์รัตนกิจ. “ดุลการชำระเงิน : โครงสร้างและปัญหาในช่วงปี 2506-2526,” วารสาร
เศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์, ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 (มีนาคม 2527).

Carbough, Robert J. **International Economics**. Massachusetts : Winthrop Publishers, Inc., 1980.

Ethier, Wilfred. **Modern International Economics**. New York : W.W. Norton & Company, 1983.

Kreinin, Mordechai E. **International Economics : A Policy Approach**. 3rd ed. New York : Harcourt
Brace Jovanovich, Inc., 1979.

Salvatore, Dominick. **International Economics**. New York : Macmillan Publishing Company,
1983.